

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

**PAŽYMA
DĖL X SKUNDO
PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJĄ,
MIGRACIJOS DEPARTAMENTĄ
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS
IR KAUNO APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO
MIGRACIJOS SKYRIŲ**

2020-11-30 Nr. 4D-2020/1-194
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Pareiškėjo teisių pažeidimo Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama ir – Kauno AVPK; Kauno apskrities VPK) Migracijos skyriuje (toliau vadinama ir – Kauno AVPK Migracijos skyrius), Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama ir – Migracijos departamentas) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje (toliau vadinama ir – VRM, LR VRM, Ministerija). 2020 m. birželio 2, 25 ir 26 dienomis buvo gauti Skundo papildymo raštai.

2. Skunde ir jo papildymo raštuose, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „2018 m. 08 10 man atėjo pranešimas dėl ilgalaikio gyventojų leidimo nuolat gyventi ES [reng. past. – Europos Sąjunga] (toliau – LNG ES) keitimo [...]. Pranešime [...] buvo rašoma, kad leidimo nuolat gyventi ES pakeitimui reikalingas galiojantis kelionės dokumentas (pasas). Tačiau gauti Rusijos Federacijos kelionės dokumento man nepavyksta jau keletą metų. Nuo 2013 m. Rusijos valdžia atsisako išduoti man užsienio pasą [...]. Paduodamas 2018 08 29 Migracijos departamentui [...] paaiškinimus [...] prašiau išduoti man užsieniečio pasą. Darbuotoja, kuri priėmė iš manęs paaiškinimus, sužinojusi, kad baigiasi LNG ES galiojimo laikas, pasakė, kad aš galiu kreiptis dėl LNG ES pakeitimo be galiojančio kelionės dokumento. [...]. Gavęs šiuos paaiškinimus iš LR VRM MD [reng. past. Migracijos departamentas], kreipiausi į Kauno apskrities VPK migracijos skyrių su Paaiškinimais („Paaiškinimai Dėl priežasčių, kliudančių gauti galiojančią kelionės dokumentą [...]“). 2018-08-31 Migracijos skyriaus vadovė [...] uždraudė priimti mano prašymus dėl išdavimo kelionės dokumento ir SGD, kas prieštaravo galiojantiems įstatymams“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Tuo pat metu man buvo išduotas URP [reng. past. užsieniečio registracijos pažymėjimas], neleidžiantis atlikti bankinių operacijų [...]. LR VRM MD darbuotojai puikiai supranta, kad URP nėra dokumentas, kuris tinka atlikti operacijoms su asmens duomenimis. Net ir po daugybės mano kreipimųsi LR VRM MD darbuotojai į tai neatsižvelgė. Dėl to aš neturiu galimybės sudaryti sutarčių, įskaitant paslaugų teikimą [...]. [...] Neišdavimas man dokumento, leidžiančio atlikti operacijas su asmens duomenimis, taip pat riboja mano teisę būti pripažintu teisiniu santykių subjektu [...]. URP neleidžia dirbančiam prieglobsčio prašytojui gauti atlyginimą iš

darbdavio per banką. [...]. Man nebuvo išduotas tinkamas URP, suteikiantis teisę dirbti. Tačiau visus mano pareiškimus dėl mano teisės į darbą LR VRM MD ignoruoja [...]. [...]. Kankinimo sąlygų sudarymas atimant iš manęs galimybę gauti reikiamą medicininį aptarnavimą. URP nepagrįstai apriboja teisę gauti kompensuojamus vaistus – be asmens kodo (AK) neįmanomas kompensuojamų vaistų išrašymas ir jų gavimas vaistinėse“;

2.3. „Prieglobsčio prašytojams, viena vertus, neišduodant tinkamo dokumento, leidžiančio jiems atlikti operacijas su asmens duomenimis, nesuteikiama teisė gauti pinigus, kita vertus, prieglobsčio prašytojams nesuteikiamas nemokamas advokatas, kuris gintų prieglobsčio prašytojo teises visais teisiniais ir susijusiais klausimais LR teritorijoje. Aš keletą kartų kreipiausi dėl šios problemos į LR VRM MD, tačiau mano prašymų nepaisoma. Tai, kad aš visiškai neturiu pinigų advokatui samdyti lėmė tai, kad negalėjau apginti savo interesų LR teismuose“;

2.4. „Prieglobsčio prašytojams įstatymai garantuoja besąlyginę teisę į vertėją. Ši teisė nėra apribota jokiais sąlygomis, tačiau, visus mano prašymus dėl vertėjo LR VRM MD ignoravo“;

2.5. „[...] LR VRM ne tik ignoruoja mano prašymus išmokėti nustatytą pašalpą, bet ir atsisako man apmokėti transporto išlaidas, patirtas siekiant pakeisti URP ir pateikti papildomus dokumentus, susijusius su prieglobsčio prašymo nagrinėjimu [...]“.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde ir jo papildymuose nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Pareiškėjas kartu su Skundu ir jo papildymo raštais pateikė dokumentus, iš kurių nustatyta:

4.1. Regionų apygardos administracinis teismas 2019 m. balandžio 18 d. sprendime (administracinė byla Nr. I-621-423/2019) nurodė:

4.1.1. „Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų teisėjų kolegija [...] dalyvaujant Pareiškėjui X, jo atstovei advokato padėjėjai E. S. [*Seimo kontrolieriui asmens vardas ir pavardė yra žinomi*] [...] viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą [...]“;

4.1.2. „Ginčas byloje kilo dėl Kauno AVPK 2018-09-20 rašto Nr. 20-S-56396 „Dėl ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Sąjungoje keitimo“ [...], 2018-09-20 rašto Nr. 20-S-56389 (2.5) „Dėl užsieniečio paso išdavimo“ [...] ir Migracijos departamento 2018-09-27 rašto Nr. (15/2-6)10K-38429 [...] teisėtumo pagrįstumo“;

4.1.3. „Kaip matyti iš bylos duomenų, į abu minėtus Pareiškėjo 2018-09-01 ir 2018-09-03 prašymus dėl užsieniečio paso išdavimo ir nuolatinio leidimo gyventi Lietuvoje pakeitimo atsakovas [*reng. past.* Kauno AVPK] atsakė analogiškos formos raštais, kuriuose nurodė, kokius dokumentus Pareiškėjas privalo pateikti užsieniečio paso išdavimui arba ilgalaikio leidimo gyventi pakeitimui. Tarp šių dokumentų nurodomi ir galiojantis kelionės dokumentas bei galiojantis leidimas gyventi Lietuvoje, tačiau atsakovas nenagrinėjo ir neanalizavo abiejuose Pareiškėjo prašymuose išdėstytų aplinkybių, dėl kurių Pareiškėjas negali pateikti galiojančio kelionės dokumento, o to pasekoje – gauti ir pateikti leidimo gyventi Lietuvoje. [...]. Susiklosčius tokiai situacijai atsakovas, vadovaudamasis bendraisiais gero administravimo, teisingumo, protingumo principais ir VAĮ [*reng. past.* Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas; toliau vadinama ir – VAĮ] 8 straipsnio nuostatomis, gavęs Pareiškėjo prašymus, turėjo imperatyvią pareigą juos išnagrinėti iš esmės, atlikti juose išdėstytų aplinkybių analizę, nurodyti pagrindinius faktus, argumentus, pateikti teisinį vertinimą, nurodyti teisinį pagrindą, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą ir priimti motyvuotą sprendimą dėl Pareiškėjo prašyme išdėstytų aplinkybių ir reikalavimų, tačiau to nepadarė. Atsakovas neatsižvelgė ir neanalizavo Pareiškėjo nurodomų aplinkybių, dėl kurių jis galimai negali gauti ir pateikti atsakovui galiojančio kelionės dokumento, o tik formaliai išdėstė,

kokius dokumentus Pareiškėjas privalo pateikti. Skundžiamuose aktuose atsakovas iš esmės nevertino Pareiškėjo nurodomų aplinkybių, nenurodė, kokių tolimesnių veiksmų jis turėtų imtis susiklosčiusioje situacijoje, taigi iš esmės neišnagrinėjo Pareiškėjo prašymų“;

4.1.4. „Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 103 straipsnio 1 punktu, 104 straipsnio 3 dalimi, 86 straipsniu, 87 straipsniu, 88 straipsnio 1 ir 2 punktais, teismas nusprendžia: [...] Įpareigoti Kauno apskrities vyriausiąjį policijos komisariatą iš naujo išnagrinėti Pareiškėjo 2018-09-01 pateiktą prašymą [...] ir 2018-09-03 pateiktą prašymą [...]“;

4.2. 2019 m. birželio 17 d. Kauno AVPK Migracijos skyrius raštu Nr. 20-S-27366(2.5) pateikė atsakymą į Pareiškėjo 2018 m. rugsėjo 1, 3 dienų prašymus; šiame rašte nurodoma:

„2018-08-29 Kauno apskr. VPK MS [*reng. past.* Kauno AVPK Migracijos skyrius] jūs pateikėte paaiškinimą „Dėl priežasčių, kliudančių gauti galiojančią kelionės dokumentą“, kuriame nurodėte, kad kelionės dokumento klausimą sprendžiate su Rusijos Federacijos kompetentingomis institucijomis ir turite šių institucijų atsakymus, įpareigojančius jus atlikti tam tikrus veiksmus. 2013-10-03 Jums buvo išduotas leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje [...], kuris galiojo iki 2018-10-03. Kadangi jums išduotas leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje negalioja, priimti nustatytos formos prašymą ir kitus dokumentus dėl Paso [*reng. past.* užsieniečio pasas] išdavimo nėra teisinio pagrindo. Įstatymo [*reng. past.* Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties; toliau vadinama ir – Įstatymas] 6 straipsnyje ir 26 straipsnio 5 dalyje nustatytas reikalavimas užsieniečiui turėti galiojančią kelionės dokumentą leidimo gyventi keitimo atveju. [...]. [...] Įstatymas [...] nenumato galimybės užsieniečiui pakeisti leidimą gyventi nepateikus galiojančio kelionės dokumento, išskyrus Įstatymo nustatytą atvejį (pvz. nagrinėjant prašymą dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo)“;

4.3. 2019 m. rugsėjo 30 d., 2019 m. spalio 3, 7, 22, 24 dienomis, 2019 m. gruodžio 31 d., 2020 m. sausio 8 d. ir kt. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Migracijos departamentą (*reng. past.* šie Pareiškėjo Seimo kontrolieriui pateikti raštai neturi registravimo Migracijos departamente žymų) nurodoma, kad „Pareiškėjas buvo skubiai paguldytas į ligoninę“; 2019 m. spalio 1 d. pareiškime (*reng. past.* šis Pareiškėjo dokumentas neturi registravimo Migracijos departamente žymos) Migracijos departamentui teigiama, kad „2019-09-22, sekmadienį, [...] Pareiškėjas buvo paguldytas į ligoninę. Išgėrus gydymo stacionare Pareiškėjui reikalingų vaistų, Pareiškėjo sveikatos būklė šiek tiek pagerėjo. Atliktas išsamus Pareiškėjo sveikatos būklės tyrimas patvirtino poreikį vartoti receptinius vaistus [...]. [...] Pareiškėjui buvo išrašyti receptai (3 vnt.) [...]“; 2019 m. gruodžio 31 d. kreipimesi į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (*reng. past.* šis Pareiškėjo dokumentas neturi registravimo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijoje žymos) nurodoma, kad „2019.12.06 man buvo išrašytas receptas [...] kompensuojamam vaistui [...], o 2019.12.16 man buvo išrašytas receptas kitam kompensuojamam vaistui“;

4.4. 2020 m. kovo 5 d. Pareiškėjas įvairiais klausimais, tarp jų ir dėl pašalpos skyrimo, raštu kreipėsi į Migracijos departamentą; 2020 m. balandžio 3 d. Migracijos departamentas raštu Nr. 10K-12931 atsakė į Pareiškėjo prašymą dėl pašalpos skyrimo; šiame rašte nurodoma, kad „Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 71 straipsnio 1 dalies 8 punkte yra nustatyta, kad prieglobsčio prašytojas turi teisę kas mėnesį gauti 10 procentų valstybės remiamų pajamų dydžio piniginę pašalpą (nuo 2020-01-01 ši suma yra 12,50 EUR per mėnesį), tačiau to paties 71 straipsnio 4 dalyje yra nustatyta, kad Lietuvos Respublikos valstybės lėšos šio straipsnio 1 dalies 1–5 ir 8 punktuose nustatytoms teisėms įgyvendinti naudojamos tiek, kiek prieglobsčio prašytojas jų negali įgyvendinti savo turimomis lėšomis, ir tiek, kiek jos neįgyvendinamos tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų humanitarinės pagalbos fondų, nevyriausybinių organizacijų lėšomis. [...]. Savo rašte Jūs informavote, kad esate gavęs apie 140 eurų pajamų. Atsižvelgiant į tai, kad Jūsų nurodytos gautos pajamos yra didesnės negu valstybės suteikiama pinigine pašalpa, [...] konstatuotina, kad savo teisę į 12,50 eurų per mėnesį piniginę pašalpą galite (galėjote) įgyvendinti turimomis lėšomis, todėl Lietuvos Respublikos valstybės lėšos šiai teisei įgyvendinti Jums negali būti skirtos. Taip pat

informuojame Jus, kad pasikeitus Jūsų finansinei situacijai [...], Migracijos departamentas galėtų iš naujo vertinti, ar Jums priklauso pinigine pašalpa.“

5. Seimo kontrolierius 2020 m. vasario 26 d. raštu Nr. 4D-2020/1-194/3D-528 kreipėsi į VRM, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2020 m. kovo 26 d. Seimo kontrolierius gavo Ministerijos 2020 m. kovo 25 d. raštą Nr. 1D-1554.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

5.1. „Pirmasis X kreipimasis, nagrinėtas Ministerijoje, buvo gautas iš Migracijos departamento [...] 2019 m. birželio 6 d. raštu Nr. (15/6-8)10K-25334 [...]. Į šį prašymą Ministerija atsakė Pareiškėjui ir Migracijos departamentui 2019 m. liepos 2 d. raštu Nr. 1D-3360 [...], t. y., išsamiai išaiškino transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu, kompensavimo tvarką, šią tvarką reglamentuojančius teisės aktus. Nors išlaidų kompensavimo tvarka buvo išsamiai išaiškinta minėtame rašte, X pakartotinai pateikė Ministerijai 2019 m. rugpjūčio 13 d. užklausimą [...], 2019 m. gruodžio 31 d. priešteisminę pretenziją [...], taip pat pateikė Migracijos departamentui, informuodamas Ministeriją ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją, 2019 m. spalio 1 d. pareiškimą [...], 2019 m. spalio 3 d. prašymą [...] ir, informuodamas Ministeriją, 2019 m. spalio 3 d. pareiškimą [...]. Be to, dar vieną X 2019 m. gruodžio 31 d. pranešimą 2020 m. sausio 3 d. raštu Nr. 14.2.-23(AP-35636) [...] Ministerijai persiuntė Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra. Nors Pareiškėjui jau buvo atsakyta tiek Ministerijos, tiek Migracijos departamento dėl tokio paties pobūdžio prašymų, Ministerija 2020 m. sausio 13 d. raštu Nr. 1D-209 [...] pakartotinai pateikė atsakymą X, kuriame Pareiškėjas pakartotinai buvo informuotas apie transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu, kompensavimo tvarką. [...]. Vėliau X į Ministeriją kreipėsi, pateikdamas 2020 m. sausio 29 d. dokumentą [...], 2020 m. sausio 29 d. pareiškimą [...], 2020 m. sausio 29 d. dokumentą [...], 2020 m. vasario 14 d. prašymą [...]. Minėti dokumentai buvo perduoti nagrinėti pagal kompetenciją Migracijos departamentui“;

5.2. „Informuojame, kad Pareiškėjas į Ministeriją dėl 10 procentų valstybės remiamų pajamų dydžio pinigines pašalpos skyrimo tiesiogiai nesikreipė, tačiau šį klausimą Ministerija nagrinėjo, gavusi pirmiau minėtą Migracijos departamento 2019 m. birželio 6 d. raštą Nr. (15/6-8)10K-25334 [...]. Ministerija pateikė X informaciją, kad Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) 71 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatyta, kad prieglobsčio prašytojas Lietuvos Respublikoje turi teisę [...] nustatyta tvarka gauti 10 procentų valstybės remiamų pajamų dydžio pinigine pašalpa [...]. To paties įstatymo 71 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos valstybės lėšos [...] prieglobsčio prašytojo teisėms įgyvendinti naudojamos tiek, kiek prieglobsčio prašytojas jų negali įgyvendinti savo turimomis lėšomis, ir tiek, kiek jos neįgyvendinamos tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų humanitarinės pagalbos fondų, nevyriausybinių organizacijų lėšomis. Atsižvelgdama į tai, Ministerija paprašė Pareiškėjo Migracijos departamentui laisva forma raštu deklaruoti gautas lėšas buvimo Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiu, taip pat pateikti informaciją apie turimą kilnojamąjį, nekilnojamąjį ir kitą [...] turtą, turimus pajamų šaltinius bei kitus savo išlaikymui naudojamus finansinius išteklius, tačiau X į šį prašymą neatsakė, dokumentų nepateikė“;

5.3. „Informuojame, kad Pareiškėjas į Ministeriją dėl transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu, kompensavimo tiesiogiai nesikreipė, tačiau šį klausimą Ministerija nagrinėjo, gavusi pirmiau minėtą Migracijos departamento 2019 m. birželio 6 d. raštą Nr. (15/6-8)10K-25334 [...]. Ministerija nurodė, kad pagal Įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 5 punktą prieglobsčio prašytojas turi teisę gauti kompensaciją už naudojamą visuomeninio transporto priemonėmis, kai toks naudojimas susijęs su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu. [...]. Transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu, kompensavimo tvarka Pareiškėjui taip pat buvo pateikta pakartotinai Ministerijos 2020 m. sausio 13 d. raštu Nr. 1D-209 [...]. Paminėtina tai, kad Ministerijos pateiktą informaciją dėl 10 procentų valstybės remiamų pajamų

dydžio piniginės pašalpos skyrimo, transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu, kompensavimo bei prašymą pateikti atitinkamą informaciją X klaidingai traktavo kaip atsisakymą mokėti atitinkamas išmokas.“

6. Seimo kontrolierius 2020 m. vasario 26 d. raštu Nr. 4D-2020/1-194/3D-527 kreipėsi į Migracijos departamentą, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2020 m. kovo 26 d. Seimo kontrolierius gavo Migracijos departamento 2020 m. kovo 26 d. raštą Nr. 10K-12064.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

6.1. „Informuojame, kad Migracijos departamente buvo gauti 2019-10-07, 2019-11-08, 2020-01-03, 2020-01-08, 2020-01-16 ir 2020-01-29 Pareiškėjo kreipimaisi ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos [...] persiųsti 2020-01-29 Pareiškėjo kreipimaisi [...]“;

6.2. „Migracijos departamentas į 2019-10-07 ir 2019-11-08 Pareiškėjo kreipimusis atsakė 2019-11-18 raštu Nr. 10K-48563. Į Pareiškėjo 2020-01-03, 2020-01-08, 2020-01-16 ir 2020-01-20 kreipimusis Migracijos departamentas atsakė 2020-03-02 raštu Nr. 10K-8692. Į [...] persiųstus 2020-01-29 Pareiškėjo kreipimusis Migracijos departamentas atsakė 2020-03-04 raštu Nr. 10K-9115“;

6.3. „Pareiškėjas prašymą suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje pateikė 2018-10-03, Migracijos departamentas sprendimą dėl prašymo priėmė 2019-11-28. [...] Pirmasis užsieniečio registracijos pažymėjimas [...] Pareiškėjui buvo išduotas 2018-10-04, kuris galiojo iki 2019-01-04. Visos prieglobsčio procedūros metu užsieniečio registracijos pažymėjimai jam buvo keičiami [...]“;

6.4. „Įstatymo 2 straipsnio 30 dalis nustato, kad užsieniečio registracijos pažymėjimas – dokumentas, kuriuo patvirtinama užsieniečio teisė likti Lietuvos Respublikos teritorijoje ir, jeigu vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka užsieniečio asmens tapatybė nustatyta, – šio užsieniečio asmens tapatybė. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjo asmens tapatybė yra nustatyta, užsieniečio registracijos pažymėjimas patvirtina ir asmens tapatybę. Pažymime, kad ši informacija buvo nurodyta ir Pareiškėjui skirtuose atsakymuose“;

6.5. „Informuojame, kad tam, kad prieglobsčio prašytojas įgytų teisę dirbti, turi būti įvykdytos kelios kumuliatyvios sąlygos: turi praeiti 6 mėnesiai nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo; per šį laikotarpį Migracijos departamentas turi būti nepriėmęs sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo (nesuteikimo) [...]; turi egzistuoti teisinis pagrindas tokiai teisei įgyti. 2019-12-03 priimtas Įstatymo Nr. IX-2206 2, 58, 64, 71 ir 88 straipsnių pakeitimo įstatymas [...], kuriame reglamentuota prieglobsčio prašytojų prieiga prie darbo rinkos, įsigaliojo 2020-01-01. Atitinkamai, faktinė situacija, kuomet visos minėtos sąlygos yra įvykdytos, galėjo susidaryti tik po 2020-01-01. Migracijos departamentas sprendimą dėl Pareiškėjo prieglobsčio prašymo priėmė 2019-11-28. Taigi iki šio sprendimo priėmimo nebuvo pagrindo nurodyti apie jo teisę dirbti Pareiškėjui išduotame užsieniečio registracijos pažymėjime. Šiuo atveju pasikeitus teisiniam reglamentavimui, taip pat nėra pagrindo užsieniečio registracijos pažymėjime nurodyti įrašo apie teisę dirbti, nes Migracijos departamentas jau priėmė sprendimą dėl Pareiškėjo prašymo suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje. Pagal teisėje galiojantį bendrąjį principą, teisiniams santykiams taikomi tie įstatymai, kurie galioja tų santykių atsiradimo, pasikeitimo ar pasibaigimo momentu. Šis principas reiškia, be kita ko, kad įstatymai negali būti taikomi teisiniams santykiams, atsiradusiems iki šių įstatymų įsigaliojimo, t. y., įstatymas negalioja atgal [...]. Atsižvelgus į tai, 2020-01-01 įsigalioję Įstatymo pakeitimai Pareiškėjo situacijai netaikytini, todėl Pareiškėjui negali būti išduotas užsieniečio registracijos pažymėjimas su įrašu apie teisę dirbti. Kaip Pareiškėjas jau buvo informuotas Migracijos departamento 2019-11-18 raštu Nr. 10K-48563, [...] Pareiškėjas turi teisę dirbti, tačiau kaip ir nurodyta aukščiau, nėra teisinio pagrindo šios informacijos nurodyti užsieniečio registracijos pažymėjime. Taigi, Pareiškėjas turi teisę dirbti, tai nurodyta jam raštu, tačiau nėra pagrindo šios informacijos nurodyti pažymėjime“;

6.6. „Įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatyta, kad prieglobsčio prašytojas Lietuvos Respublikoje turi teisę nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą, psichologinę pagalbą ir socialines paslaugas Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų

ministerijos [...], Pabėgėlių priėmimo centre [...] ar kitoje apgyvendinimo vietoje. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad užsieniečių, pateikusių prašymą suteikti jiems prieglobstį Lietuvos Respublikoje, sveikatos priežiūra apmokama iš valstybės biudžeto lėšų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Migracijos departamentas, atsakydamas į Pareiškėjo prašymą, (2020-03-02 raštas Nr. 10K-8692) informavo jį, kad dėl sveikatos problemų jis turėtų kreiptis į jam sveikatos priežiūros paslaugas teikiantį centrą“;

6.7. „Pareiškėjas teikdamas [...] prašymus kreipėsi dėl galimybės gauti nemokamą teisinę pagalbą. Migracijos departamentas [...] informavo [*reng. past.* raštu] Pareiškėją apie galimybę pasinaudoti valstybės garantuojama teisine pagalba. Informuojame, kad apie galimybę pasinaudoti valstybės garantuojama teisine pagalba Pareiškėjas 2018-10-09 buvo informuotas raštu prieš apklausą. Šia teise jis pasinaudojo ir Vilniaus apygardos administraciniam teismui 2020-01-22 pateikė skundą [...]. Kiti Pareiškėjo prašymuose nurodyti atvejai nepateko į Aprašo [*reng. past.* Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-06-24 įsakymu Nr. 1V-131; toliau vadinama ir – Aprašas] 181 punktuose nurodytus atvejus, dėl to Pareiškėjo prašymas suteikti teisininko pagalbą nebuvo tenkinamas“;

6.8. „Pareiškėjas teikdamas [...] prašymus taip pat kreipėsi ir dėl vertėjo pagalbos. Migracijos departamentas [...] informavo [*reng. past.* raštu] Pareiškėją, kad vertimo paslaugos Pareiškėjui, nagrinėjant jo prieglobsčio prašymą, apklausos metu buvo suteiktos. Kiti Pareiškėjo prašymuose nurodyti atvejai nepateko į Aprašo 192 punktuose nurodytus atvejus, dėl to Pareiškėjo prašymas suteikti vertėjo pagalbą nebuvo tenkinamas“;

6.9. „Migracijos departamentas 2019-11-28 priėmė sprendimą Nr. (15/6-10)12PR-160 „Dėl prieglobsčio (pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos) Lietuvos Respublikoje nesuteikimo“. Nesutikdamas su Migracijos departamento sprendimu, Pareiškėjas minėtą sprendimą apskundė Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Atsižvelgiant į tai, kad [...] galutinis sprendimas Pareiškėjo atžvilgiu yra nepriimtas, jis šiuo metu yra prieglobsčio prašytojas“;

6.10. 2020 m. spalio 22 d. Pareiškėjo skunde Vilniaus apygardos administraciniam teismui teigiama, kad „Pareiškėjo atstovas: Advokatų profesinė bendrija „Y“ [...]“;

6.11. 2019 m. spalio 7 d., 2019 m. lapkričio 8 d., 2020 m. sausio 3 d., 2020 m. sausio 8 d., 2020 m. sausio 16 d. ir 2020 m. sausio 29 d. Pareiškėjo raštuose prašymai dėl vertėjo paslaugų suteikimo buvo formuluojami taip:

6.11.1. „Jeigu Pareiškėjui bus atsiųstas atsakymas į šį dokumentą, Pareiškėjas norėtų gauti vertėjo paslaugas [...]. Todėl prašau atsiųsti atsakymą į šį užklausimą su vertimu į rusų kalbą ir suteikti galimybę naudotis vertėjo [...] paslaugomis, kurie bus reikalingi nagrinėjant atsakymą į šį dokumentą bei naujų dokumentų, susijusių su gautu atsakymu, sudarymui“;

6.11.2. „Pareiškėjas kreipiasi į Adresatą [*reng. past.* Migracijos departamentas] [...] dėl vertėjo pagalbos šiais klausimais: LR VRM MD darbuotojų teismo sprendimo nevykdymas; LR VRM neapmokėjimas Pareiškėjui išlaidų, pripažintų pagrįstomis kaip prieglobsčio prašymo dalis, LR VRM nepripažinimas Pareiškėjo išlaidų, patirtų nagrinėjant prieglobsčio prašymą, LR VRM atsakymo į pateiktus prašymus nepateikimas, Pareiškėjo LR VRM paskirtos papildomos sąlygos garantuotoms išmokoms gauti, nenurodytos Pareiškėjo garantijose ir kurių Pareiškėjas negali įvykdyti dėl to, kad Pareiškėjas visiškai negavo lėšų atvykti į LR VRM MD, bylos medžiagos klastojimas [...], apginti Pareiškėją nuo Pareiškėjo turto užgrobimo, pareiškėjo, kaip vartotojo, teisių pažeidimas [...], kitais atvejais dėl aukščiau išvardytų pažeidimų. Minėtose srityse Pareiškėjui reikalingos teisinės konsultacijos, ikiteisminių ieškinių rengimas, ieškiniai, skundai, pareiškimai dėl įstatymų pažeidimų, kaltininkų patraukimo administracinėn ir baudžiamojon atsakomybėn“;

6.11.3. „[...] Pareiškėjui taip pat reikalinga teisininko ir vertėjo pagalba, norint sudaryti pranešimą spaudai ir maksimaliai plačiai, teisiškai pagrįstai apžvelgti Pareiškėjo teisių pažeidimų aplinkybes Lietuvos spaudoje.“

7. Seimo kontrolierius 2020 m. rugsėjo 23 d. raštu Nr. 4D-2020/1-194/3D-2498 kreipėsi į Lietuvos banką, prašydamas pateikti kompetentingą nuomonę dėl užsieniečio registracijos pažymėjimo, kaip tinkamo asmens tapatybę patvirtinančio dokumento, leidžiančio gauti Lietuvos Respublikoje veikiančių bankų paslaugas. 2020 m. spalio 1 d. Seimo kontrolierius gavo Lietuvos banko 2020 m. rugsėjo 30 d. raštą Nr. S 2020/(4.2.E-0400)-12-6062. Šiame rašte nurodoma: „Mūsų nuomone, užsieniečio registracijos pažymėjimas galėtų būti laikomas asmens tapatybės dokumentu tik tada, jeigu teisės aktai apibrėžtų, kad toks pažymėjimas yra laikomas asmens tapatybės dokumentu. Šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose nenustatyta, kad užsieniečio registracijos pažymėjimas laikytinas asmens tapatybės dokumentu.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

8. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (VAI):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...];“

11 straipsnis „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“ – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...].“

9. Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties (Įstatymas):

1 straipsnis „Įstatymo paskirtis ir taikymas“ – „1. Šis Įstatymas nustato užsieniečių atvykimo ir išvykimo, buvimo ir gyvenimo, prieglobsčio ir laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje suteikimo, integracijos ir sprendimų dėl užsieniečių teisinės padėties apskundimo tvarką ir reglamentuoja kitus užsieniečių teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimus. [...];“

2 straipsnis „Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos“ – „30. Užsieniečio registracijos pažymėjimas – dokumentas, kuriuo patvirtinama užsieniečio teisė likti Lietuvos Respublikos teritorijoje ir teisė dirbti (kai tokia teisė įgyjama). [...]“ (*reng. past.* ši teisės akto nuostata įsigaliojo 2020 m. sausio 1 d.);

71 straipsnis „Prieglobsčio prašytojo teisės ir pareigos Lietuvos Respublikoje“ – „1. Prieglobsčio prašytojas Lietuvos Respublikoje turi šias teises: 1) [...]; 2) [...]; 3) [...]; 4) naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka; 5) gauti kompensaciją už naudojimąsi visuomeninio transporto priemonėmis, kai toks naudojimas susijęs su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu; 6) naudotis nemokamomis vertėjo paslaugomis; 7) nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą, psichologinę pagalbą ir socialines paslaugas Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, Pabėgėlių priėmimo centre ar kitoje apgyvendinimo vietoje; 8) socialinės apsaugos ir darbo ministro ir vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka kas mėnesį gauti 10 procentų valstybės remiamų pajamų dydžio piniginę pašalpą, išskyrus Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendintus prieglobsčio prašytojus, kuriems teikiama Lietuvos valstybės parama integracijai; [...]; 11) dirbti, jeigu per 6 mėnesius nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo dienos Migracijos departamentas nepriėmė sprendimo dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ne dėl prieglobsčio prašytojo kaltės (*reng. past.* šis punktas įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 1 d.); [...]. 3. Prieglobsčio prašytojo pareigos: [...]; 5) valstybės institucijos ar įstaigos, kuriai pateiktas užsieniečio prašymas suteikti prieglobstį, atliekamos apklausos metu deklaruoti turimas lėšas ir Lietuvos Respublikoje turimą turtą ir Migracijos departamentui laisva forma raštu deklaruoti gautas lėšas teisės būti Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiu per 3 darbo dienas nuo jų gavimo dienos;

[...]. 4. [...]. Lietuvos Respublikos valstybės lėšos šio straipsnio 1 dalies 1–5 ir 8 punktuose nustatytoms teisėms įgyvendinti naudojamos tiek, kiek prieglobsčio prašytojas jų negali įgyvendinti savo turimomis lėšomis, ir tiek, kiek jos neįgyvendinamos tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų humanitarinės pagalbos fondų, nevyriausybinų organizacijų lėšomis.[...]. 7. Šio straipsnio 1 dalies 11 punkte nurodytą teisę įgijęs prieglobsčio prašytojas, ketinantis dirbti, privalo turėti užsieniečio registracijos pažymėjimą, patvirtinantį jo teisę dirbti. Migracijos departamentas, gavęs prieglobsčio prašytojo prašymą nurodyti jo teisę dirbti užsieniečio registracijos pažymėjime ir nustatęs, kad prieglobsčio prašytojas šio straipsnio 1 dalies 11 punkte nurodytą teisę įgijo, šio prieglobsčio prašytojo užsieniečio registracijos pažymėjime nurodo įgytą teisę dirbti“;

114 straipsnio 3 dalis – „Sulaikytas prieglobsčio prašytojas apie sulaikymo pagrindus, sprendimo sulaikyti apskundimo tvarką ir galimybę gauti nemokamą teisinę pagalbą informuojamas nedelsiant raštu jam suprantama kalba.“

10. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (Taisyklės):

1 punktas – „Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja prašymų ir skundų nagrinėjimą ir asmenų aptarnavimą viešojo administravimo subjektuose (toliau – institucijos). Nagrinėjant prašymus ir skundus, Taisyklių nuostatos taikomos tiek, kiek tų klausimų nereglamentuoja specialieji įstatymai, tiesiogiai taikomi Europos Sąjungos teisės aktai, ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ar jų pagrindų priimti teisės aktai“;

25 punktas – „Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų“;

32 punktas – „Į prašymus atsakoma valstybine kalba arba kita kalba, jei prašymą institucijos vadovo sprendimu buvo galima pateikti kita kalba, ir tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas, arba tokiu būdu, kuris buvo nurodytas prašyme. Prireikus į prašymą gali būti atsakoma ne valstybine kalba, kai vadovaudamasi tarptautinės teisės aktais prašymą pateikia užsienio valstybės institucija ar tarptautinė organizacija“;

35 punktas – „Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: [...]; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.“

11. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 291 (VRM nuostatai):

8 punktas – „Vidaus reikalų ministerijos veiklos tikslai yra: [...] 8.8. formuoti valstybės politiką migracijos srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą“;

15¹ punktas – „Ministerija, siekdama 8.8 papunktyje nurodyto veiklos tikslo: 15¹.1. rengia migracijos srities įstatymų projektus, apibūnėja, prireikus rengia ir vidaus reikalų ministrui teikia ministro įsakymų projektus, Vyriausybei – šiame papunktyje nurodytos srities Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų projektus; 15¹.2. koordinuoja migracijos procesų reguliavimą, analizuoja migracijos procesus ir organizuoja jų stebėseną; 15¹.3. kontroliuoja, kaip įgyvendinama valstybės politika migracijos srityje ministerijai pavaldžiose įstaigose; 15¹.4. koordinuoja valstybės politikos įgyvendinimą vizų srityje vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigose; 15¹.5. prižiūri, kaip įgyvendinama valstybės politika asmens dokumentų išdavimo srityje; [...]“;

16 punktas – „Vidaus reikalų ministerija taip pat atlieka šias funkcijas: [...] 16.14. nagrinėja asmenų prašymus ir skundus, priskirtinus ministerijos kompetencijai; [...]“

12. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatu, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 388:

1 punktas – „Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos [...] yra įstaiga prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, kurios paskirtis – įgyvendinti valstybės politiką migracijos srityje“;

9 punktas – „Migracijos departamento veiklos tikslas yra užtikrinti Europos Sąjungos laisvo asmenų judėjimo principo, vizų, imigracijos, prieglobsčio, taip pat kitų užsieniečių teisinės padėties nuostatų įgyvendinimą, [...]“;

10 punktas – „Migracijos departamentas, siekdamas jam nustatyto veiklos tikslo, atlieka šias funkcijas: [...] 10.34. nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus, priima sprendimus dėl juose keliamų klausimų; [...]“

13. Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 1V-131 (Aprašas):

181 punktas – „Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjas teikia teisines paslaugas, gavęs Migracijos departamento pavedimą: 181.1. dalyvauti nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo apklausoje, nurodytoje Aprašo 22.10 papunktyje, 64 punkte arba 99.1 papunktyje; 181.2. dalyvauti prieglobsčio prašytojo pirminėje apklausoje, nurodytoje Aprašo 22.10 papunktyje, kai Migracijos departamentas gauna prašymą suteikti prieglobstį priėmusios institucijos pranešimą apie įgalioto atstovo dalyvavimo apklausoje būtinumą; 181.3. dalyvauti prieglobsčio prašytojo apklausoje, nurodytoje Aprašo 39, 64 punktuose arba 99.1 papunktyje, kai prieglobsčio prašytojas to pageidauja; 181.4. atstovauti užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, interesams Aprašo 137 punkte nurodyto pokalbio metu, kai užsienietis arba jo atstovas pagal įstatymą to pageidauja; 181.5. parengti ir pateikti teismui procesinius dokumentus, kai Migracijos departamentas gauna prieglobsčio prašytojo arba jo atstovo pagal įstatymą prašymą suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, susijusią su kreipimusi į teismą įgyvendinant įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 117 straipsnio 1 dalyje, 118 straipsnio 1 dalyje, 136 straipsnyje ir 140 straipsnio 4 dalyje nustatytas teises; 181.6. atstovauti prieglobsčio prašytojo interesams pirmosios ar antrosios instancijos teisme, kai Migracijos departamentas gauna teismo pranešimą apie planuojamą teismo posėdį; 181.7. parengti ir pateikti teismui procesinius dokumentus, taip pat atstovauti užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, interesams teisme, kai Migracijos departamentas gauna užsieniečio arba jo atstovo pagal įstatymą prašymą suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, nustatytą įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 90 straipsnio 5 dalyje; 181.8. parengti ir pateikti teismui procesinius dokumentus arba atstovauti prieglobsčio prašytojo ar užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, interesams teisme, kai gaunamas teismo įpareigojimas atlikti šiuos procesinius veiksmus“;

185 punktas – „Nustatęs, kad prieglobsčio prašytojo ar užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, prašymas suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą neatitinka Apraše nustatytų sąlygų valstybės garantuojamai teisei pagalbai gauti arba prašoma teikti tokias teisines paslaugas, kurių teikimo nenumato teisinių paslaugų teikimo sutartis, Migracijos departamentas atsisako tenkinti tokį prašymą, apie tai prieglobsčio prašytoją ar užsienietį, kuriam panaikinamas prieglobstis, informuodamas raštu ir nurodydamas atsisakymo tenkinti prašymą motyvus“;

192 punktas – „Vertimo paslaugų teikėjas teikia vertimo paslaugas, gavęs Migracijos departamento pavedimą: 192.1. dalyvauti prieglobsčio prašytojo apklausoje, nurodytoje Aprašo 22.10 papunktyje, 39, 64 punktuose, 99.1 ar 156.6 papunktyje, arba Aprašo 137 punkte nurodytame pokalbyje su užsieniečiu, kuriam panaikinamas prieglobstis, jeigu prašymą suteikti prieglobstį

priėmusiai institucijai arba Migracijos departamentui Apraše nustatytoms funkcijoms atlikti būtinas vertėjo dalyvavimas; 192.2. dalyvauti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjo susitikime su prieglobsčio prašytoju, jeigu valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjas teisinių paslaugų teikimo sutarties nustatyta tvarka pateikia Migracijos departamentui prašymą dėl vertėjo dalyvavimo užtikrinimo; 192.3. dalyvauti supažindinant prieglobsčio prašytoją arba užsieniečių, kuriam panaikinamas prieglobstis, su Migracijos departamento Aprašo nustatyta tvarka priimtu sprendimu, jeigu supažindinant jį su tokiu sprendimu būtinas vertėjo dalyvavimas; 192.4. atlikti dokumento, įskaitant prieglobsčio prašytojo arba užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, Migracijos departamentui pateiktą dokumentą, susijusio su Aprašo nustatyta tvarka vykdomomis procedūromis, vertimą; 192.5. atlikti informacijos, nurodytos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 114 straipsnio 3 dalyje, vertimą.“

Tyrimo išvados

14. Atsižvelgiant į Skunde ir jo papildymo raštuose aprašytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

14.1. dėl Kauno AVPK Migracijos skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi;

14.2. dėl VRM pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi;

14.3. dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, susijusius su:

14.3.1. sveikatos priežiūros, teisinės pagalbos ir vertėjo paslaugų prieinamumu, pašalpos skyrimu;

14.3.2. teise dirbti ir užsieniečio registracijos pažymėjimu.

Dėl Kauno AVPK Migracijos skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi

15. Pareiškėjas teigia, kad kreipėsi į Kauno AVPK Migracijos skyrių su prašymais išduoti užsieniečio pasą ir pakeisti ilgalaikį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, tačiau pirmiau nurodytos įstaigos pareigūnai nepriėmė ir nenagrinėjo jo pateiktų kreipimūsi (šios pažymos 2.1 punktas).

16. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo nurodomos aplinkybės buvo nagrinėjamos teisme ir Regionų apygardos administracinis teismas 2019 m. balandžio 18 d. sprendime (administracinė byla Nr. I-621-423/2019) vertindamas šias aplinkybes konstatavo, jog į Pareiškėjo prašymus dėl užsieniečio paso išdavimo ir ilgalaikio leidimo gyventi Lietuvoje pakeitimo Kauno AVPK Migracijos skyrius atsakė analogiškos formos raštais, kuriuose nurodė, kokius dokumentus Pareiškėjas privalo pateikti užsieniečio paso išdavimui arba ilgalaikio leidimo gyventi pakeitimui, tačiau nenurodė, kokių tolesnių veiksmų jis turėtų imtis susiklosčiusioje situacijoje, todėl iš esmės neišnagrinėjo Pareiškėjo prašymų. Regionų apygardos administracinis teismas įpareigojo Kauno AVPK iš naujo išnagrinėti Pareiškėjo pateiktus prašymus (šios pažymos 4.1.4 punktas).

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 10 punktas) institucija nagrinėja pareiškėjo prašymą ir pareiškėjui pateikia atsakymą *pagal jo turinį* arba atsisako patenkinti minėtą prašymą. Šiuo atveju Regionų apygardos administracinis teismas 2019 m. balandžio 18 d. sprendimu sukonkretino Pareiškėjo kreipimūsi turinį ir nurodė Pareiškėjo prašymuose keliamą klausimą, į kurį Kauno AVPK Migracijos skyrius privalo atsakyti, t. y., kokių tolesnių veiksmų jis turėtų imtis susiklosčiusioje situacijoje, kai nėra galimybės gauti galiojančio kelionės dokumento ir ilgalaikis leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje galiojimas yra pasibaigęs.

Vykdydamas Regionų apygardos administracinio teismo įpareigojimą 2019 m. birželio 17 d. Kauno AVPK Migracijos skyrius Pareiškėjui pateikė raštą Nr. 20-S-27366(2.5) (šios pažymos 4.2

punktas). Šiame rašte pateikiama informacija, kokius dokumentus Pareiškėjas privalo pateikti prašydamas išduoti užsieniečio pasą arba pakeisti ilgalaikį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, nurodoma, kad Pareiškėjui negali būti išduotas užsieniečio pasas, nes jo ilgalaikio leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje galiojimas yra pasibaigęs, taip pat jam negali būti pakeistas ilgalaikis leidimas gyventi Lietuvos Respublikoje, nes Pareiškėjas neturi galiojančio kelionės dokumento. Pastebėtina, kad pirmiau nurodytame Kauno AVPK Migracijos skyriaus atsakyme papildomai paaiškinama, jog teisės aktai nenustato galimybės užsieniečiui pakeisti ilgalaikio leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje nepateikus galiojančio kelionės dokumento, išskyrus atvejį, kai yra nagrinėjamas asmens prašymas dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo. Tai reiškia, kad Pareiškėjui netiesiogiai buvo pasiūlyta, kokių veiksmų jis galėtų imtis susiklosčiusioje situacijoje, t. y., kreiptis dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad 2019 m. birželio 17 d. Kauno AVPK Migracijos skyriaus raštu Nr. 20-S-27366(2.5) buvo atsakyta į Pareiškėjo prašymuose keliamą klausimą ir jam pateiktas atsakymas atitinka jo kreipimūsi turinį.

17. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Kauno AVPK Migracijos skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimūsi yra nepagrįsta.

18. Seimo kontrolierius pažymi, kad viešojo administravimo subjektas yra saistomas gero viešojo administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas reiškia viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant viešąjį administravimą, t. y., elgtis rūpestingai ir atidžiai, padėti asmenims įgyvendinti savo teises, tinkamai veikiant pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad migracijos klausimai ir su jais susijusios procedūros yra pakankamai sudėtingos, asmeniui numatančios įvairius įsipareigojimus ir reikalavimus, todėl viešojo administravimo subjektas (šiuo atveju – Kauno AVPK Migracijos skyrius) turi būti aktyvus ir padėti asmenims (šiuo atveju – Pareiškėjui) tinkamai įgyvendinti savo teises, suteikiant visokeriopą pagalbą.

Kaip minėta, pirmiau nurodytame Kauno AVPK Migracijos skyriaus atsakyme paaiškinama, kad teisės aktai nenustato galimybės, užsieniečiui nepateikus galiojančio kelionės dokumento, pakeisti jo turimą ilgalaikį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, išskyrus atvejį, kai yra nagrinėjamas asmens prašymas dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo, t. y., pareigūnai nurodo, jog teisės aktai nenustato kito Pareiškėjui iškilusios problemos sprendimo būdo – tik galimybę kreiptis dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo, nors realiai Pareiškėjas tokio siekio ir neturi.

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, kad šiuo atveju Kauno AVPK pareigūnai, nustatę teisinio reglamentavimo trūkumus, trukdančius Pareiškėjui įgyvendinti savo teisę pakeisti leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, ir veikdami pagal gero viešojo administravimo (atsakingo valdymo) principą, turėjo imtis aktyvių veiksmų, t. y., kreiptis į atsakingas institucijas (šiuo atveju – VRM, Migracijos departamentą ar Policijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos) dėl teisės aktų tobulinimo, tačiau to padarė. Tai leidžia teigti, kad, nors Kauno AVPK Migracijos skyriaus pareigūnai 2019 m. birželio 17 d. raštu Nr. 20-S-27366(2.5) Pareiškėjui atsakė pagal jo kreipimūsi turinį, tačiau nesiimdami aktyvių veiksmų dėl galimo teisinio reglamentavimo tobulinimo nepakankamai vadovavosi gero viešojo administravimo principu.

Seimo kontrolierius atkreipia Migracijos departamento (*reng. past.* šiuo metu teritoriniai Migracijos skyriai yra pavaldūs ne Kauno AVPK, o Migracijos departamentui) direktorės dėmesį į tai, kad teritoriniai Migracijos skyriai, kaip dažniausiai susiduriantys su realiomis teisės taikymo problemomis, turėtų veikti proaktyviai ir informuoti valstybės politiką migracijos srityje formuojančias bei ją įgyvendinančias institucijas apie galimas teisinio reguliavimo spragas.

Kartu Seimo kontrolierius, siekdamas ateityje išvengti situacijos, nagrinėjamu atveju susiklosčiusios Pareiškėjui, rekomenduoja VRM apsvarstyti galimybę inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kurie nustatytų procedūras, kaip užsieniečiui pasikeisti ilgalaikį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, kai dėl objektyvių priežasčių neįmanoma pateikti galiojančio kelionės dokumento.

Dėl VRM pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisis

19. Pareiškėjas teigia, kad VRM „ignoruoja“ jo prašymus skirti teisės aktuose nustatytą pašalpą prieglobsčio prašytojams ir kompensuoti viešojo transporto išlaidas, susijusias su prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimu.

20. Pagal VRM nuostatuose įtvirtintą teisinį reglamentavimą VRM formuoja valstybės politiką migracijos srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, rengia migracijos srities įstatymų ir kitų šios srities teisės aktų projektus, koordinuoja migracijos procesų reguliavimą, analizuoja migracijos procesus ir organizuoja jų stebėseną, kontroliuoja, kaip įgyvendinama valstybės politika migracijos srityje ministerijai pavaldžiose įstaigose, koordinuoja valstybės politikos įgyvendinimą vizų srityje vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigose, prižiūri, kaip įgyvendinama valstybės politika asmens dokumentų išdavimo srityje. Taip pat VRM, kaip viešojo administravimo subjektas, pagal kompetenciją nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus, priima sprendimus dėl juose keliamų klausimų.

VAĮ įtvirtinta, kad prašymų ir skundų nagrinėjimo bei asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose, tarp jų ir VRM, taisyklės tvirtina Vyriausybė. Taisyklių 25 punkte nustatyta, kad prašymai turi būti išnagrinėjami ir atsakymai į juos turi būti pateikiami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Į prašymą priimti administracinį sprendimą turi būti atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys (Taisyklių 35.3 punktas, šios pažymos 10 punktas) Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad VRM gautus Pareiškėjo prašymus dėl pašalpos prieglobsčio prašytojams skyrimo ir viešojo transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje nagrinėjimu, kompensavimo turėjo išnagrinėti ir apie priimtus sprendimus (tenkinti / atmesti prašymus) jį informuoti per 20 darbo dienų nuo šių prašymų gavimo institucijoje dienos.

21. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Migracijos departamentas 2019 m. birželio 6 d. raštu Nr. (15/6-8)10K-25334 persiuntė VRM pagal kompetenciją nagrinėti Pareiškėjo kreipimąsi dėl pašalpos prieglobsčio prašytojams skyrimo ir viešojo transporto išlaidų, susijusių su prašymo suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje nagrinėjimu, kompensavimo. VRM atsakė Pareiškėjui ir Migracijos departamentui 2019 m. liepos 2 d. raštu Nr. 1D-3360 (šios pažymos 5 punktas). Šiame rašte Pareiškėjui paaiškinama pašalpos skyrimo ir viešojo transporto išlaidų kompensavimo tvarka (t. y., kad prieglobsčio prašytojas, įskaitant ir Pareiškėją, turi teisę gauti pirmiau nurodytą pašalpą ir viešojo transporto išlaidų kompensaciją, tačiau Lietuvos Respublikos valstybės lėšos prieglobsčio prašytojo teisėms įgyvendinti naudojamos tiek, kiek prieglobsčio prašytojas jų negali įgyvendinti savo turimomis lėšomis, ir tiek, kiek jos neįgyvendinamos tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų humanitarinės pagalbos fondų, nevyriausybinių organizacijų lėšomis), primenama jo, kaip prieglobsčio prašytojo, pareiga deklaruoti gautas pajamas bei turtą, tačiau klausimas dėl pirmiau nurodytų piniginių išmokų mokėjimo iš esmės išspręstas nebuvo (nebuvo priimtas administracinis sprendimas šiuo klausimu) (šios pažymos 5.2, 5.3 punktai).

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas po 2019 m. liepos 2 d. ne kartą kreipėsi į VRM (šios pažymos 5 punktas) įvairiais klausimais, be kita ko, ir prašydamas skirti jam pašalpą bei kompensuoti viešojo transporto išlaidais. Atsakydama į šiuos kreipimuisis VRM 2020 m.

sausio 13 d. raštu Nr. 1D-209 Pareiškėją pakartotinai informavo apie pašalpos skyrimo ir viešojo transporto išlaidų kompensavimo tvarką bei priminė jo pareigą Migracijos departamentui deklaruoti gautas pajamas ir turtą, tačiau ir vėl nepriėmė sprendimo dėl Pareiškėjo prašymų patenkinimo / atmetimo.

Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Skundo teiginiai, jog VRM pareigūnai nepriima sprendimų dėl Pareiškėjo prašymų, susijusių su pašalpos skyrimu ir viešojo transporto išlaidų kompensavimu, buvo patvirtinti.

22. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl VRM pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisis yra pagrįsta.

Kadangi 2019 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-887, kuris įsigaliojo 2020 m. sausio 1 d., Migracijos departamentui buvo perduotos VRM funkcijos spręsti klausimus dėl pašalpos skyrimo prieglobsčio prašytojams ir dėl jų viešojo transporto išlaidų kompensavimo, nėra tikslinga rekomenduoti VRM iš naujo nagrinėti Pareiškėjo prašymus ir priimti sprendimus dėl Pareiškėjo prašymų patenkinimo / atmetimo.

Seimo kontrolierius šiuo atveju rekomenduoja VRM imtis priemonių, kad ateityje asmenų kreipimaisi būtų nagrinėjami VAĮ ir Taisyklėse nustatyta tvarka, t. y., pareiškėjų prašymai būtų išnagrinėti ir dėl jų būtų priimti sprendimai per 20 darbo dienų nuo šių prašymų gavimo institucijoje dienos.

Dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisis

23. Migracijos departamentas yra įstaiga prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, kurios paskirtis – įgyvendinti valstybės politiką migracijos srityje, t. y., yra užtikrinti Europos Sąjungos laisvo asmenų judėjimo principo, vizų, imigracijos, prieglobsčio, taip pat kitų užsieniečių teisinės padėties nuostatų įgyvendinimą. Siekdamas jam nustatyto veiklos tikslo, Migracijos departamentas, be kitų jam teisės aktuose įtvirtintų funkcijų, nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus, priima sprendimus dėl juose keliamų klausimų.

Nagrinėdamas pareiškėjų skundus Migracijos departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės aktų nuostatų, savo veikloje privalo laikytis gero viešojo administravimo principo, kuris įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant administracinę procedūrą, t. y., pareigą padėti, elgtis rūpestingai ir atidžiai, ir kitų viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, objektyvumo principo, kuris reiškia, kad oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs, bei išsamumo principo, kuris įpareigoja Migracijos departamentą į prašymą ar skundą atsakyti aiškiai bei argumentuotai, nurodant visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis Migracijos departamentas rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas ne vieną kartą raštu kreipėsi į Migracijos departamentą (šios pažymos 6.1 punktas). Šiuose raštuose jis kėlė klausimus dėl sveikatos priežiūros, teisinės pagalbos, vertėjo paslaugų prieinamumo, teisės dirbti įgyvendinimo, galimybių gauti pašalpą, problemų, susijusių su užsieniečio registracijos pažymėjimu. Migracijos departamentas pateikė atsakymus į pirmiau nurodytus kreipimuisis (šios pažymos 6.2 punktas). Toliau pažymoje bus vertinama Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), atsakant į Pareiškėjo kreipimuisis, atitiktis viešojo administravimo principams, tarp jų gero viešojo administravimo, objektyvumo ir išsamumo principams.

Dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisis, susijusius su sveikatos priežiūros, teisinės pagalbos ir vertėjo paslaugų prieinamumu,

pašalpos skyrimu

24. Pareiškėjas teigia, kad jam, kaip prieglobsčio prašytojo statusą turinčiam asmeniui, nėra užtikrinamas sveikatos priežiūros prieinamumas Lietuvos Respublikoje, o Migracijos departamentas nesiima veiksmų spręsti šią problemą ir į jo kreipimuisi pateikia tikrovės neatitinkančius atsakymus, kuriuose nurodoma, kad prieglobsčio prašytojams, įskaitant ir Pareiškėją, sveikatos priežiūra yra teikiama.

Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties, nustatančio užsieniečių atvykimo ir išvykimo, buvimo ir gyvenimo, prieglobsčio ir laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje suteikimo, integracijos ir sprendimų dėl užsieniečių teisinės padėties apskundimo tvarką ir reglamentuojančio kitus užsieniečių teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimus, 71 straipsnio 1 dalies 7 punktą prieglobsčio prašytojas turi teisę nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą, psichologinę pagalbą ir socialines paslaugas Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, Pabėgėlių priėmimo centre ar kitoje apgyvendinimo vietoje (šios pažymos 9 punktas). Migracijos departamentas savo atsakymuose Pareiškėją informavo apie šį nustatytą teisinį reglamentavimą, paaiškino, kad užsieniečių, pateikusių prašymą suteikti jiems prieglobstį Lietuvos Respublikoje, sveikatos priežiūra apmokama iš valstybės biudžeto lėšų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, rekomendavo dėl sveikatos problemų kreiptis į jam sveikatos priežiūros paslaugas teikiančią centrą (šios pažymos 6.6 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas šiomis Migracijos departamento rekomendacijomis pasinaudojo. Tai patvirtina jo paties teiginiai, nurodyti Pareiškėjo raštuose į Lietuvos Respublikos institucijas (šios pažymos 4.3 punktas). Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Migracijos departamentas pateikė Pareiškėjui aiškius bei argumentuotus atsakymus, susijusius su jam kylančiais klausimais dėl prieglobsčio prašytojo statusą Lietuvos Respublikoje turinčio asmens sveikatos priežiūros prieinamumo, t. y., pareigūnai nurodė visas kreipimosi nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis Migracijos departamentas rėmėsi vertindamas jų turinį.

25. Pareiškėjo nuomone, teisės aktai jam garantuoja absoliučias teises į nemokamą teisinę pagalbą ir vertėjo paslaugas, o Migracijos departamento pareigūnai atsakymuose į jo kreipimuisi nepagrįstai atsisako šias Pareiškėjo teises užtikrinti.

Pagal Įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 4 punktą, prieglobsčio prašytojo statusą Lietuvos Respublikoje turintis asmenys turi teisę naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka, t. y., priešingai negu teigia Pareiškėjas, ši teisė nėra absoliuti. Aprašo 181 straipsnyje yra nustatyta, kad nemokama teisinė pagalba prieglobsčio prašytojams teikiama (jei to yra pageidaujama), kai jie dalyvauja pirminėje ir kitose Aprašo nuostatose nurodytose apklausose, Migracijos departamentas gauna prašymą suteikti prieglobstį priėmusios institucijos pranešimą apie įgalioto atstovo dalyvavimo apklausoje būtinumą, yra reikalinga atstovauti užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, interesams pokalbio, kuriame asmuo įgaliotam Migracijos departamento pareigūnui nurodo priežastis, dėl kurių neturėtų būti priimtas sprendimas panaikinti jam prieglobstį, metu, kai Migracijos departamentas gauna prieglobsčio prašytojo arba jo atstovo pagal įstatymą prašymą suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, susijusią su kreipimusi į teismą teisės aktuose nustatytais atvejais (šios pažymos 13 punktas). Atkreiptinas dėmesys, kad, pagal Aprašo 185 punktą, Migracijos departamentas privalo atsisakyti tenkinti prieglobsčio prašytojo ar užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, prašymą suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, jei jis neatitinka Apraše nustatytų sąlygų valstybės garantuojamai teisei pagalbai gauti. Tokiu atveju Migracijos departamentas apie priimtą sprendimą asmenį informuoja raštu, nurodant atsisakymo tenkinti prašymą motyvus.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. spalio 9 d. Pareiškėjas apie galimybę pasinaudoti valstybės garantuojama teisine pagalba buvo informuotas raštu prieš apklausą. Prie Skundo pateiktas Regionų apygardos administracinio teismo 2019 m. balandžio 18 d. sprendimas ir

Migracijos departamento pateiktas Pareiškėjo 2020 m. sausio 22 d. skundas Vilniaus apygardos administraciniam teismui patvirtina, kad Pareiškėjo interesams teisiniuose procesuose prieš Migracijos departamentą atstovauja profesionalūs teisininkai (šios pažymos 4.1.1 ir 6.10 punktai). Tai leidžia teigti, kad Pareiškėjo teisė į teisminę gynybą buvo užtikrinta. Kartu šios aplinkybės leidžia Seimo kontrolieriui neabejoti Migracijos departamento pareigūnų teiginiu, kad sprendimai atsakyti tenkinti Pareiškėjo prašymus dėl nemokamos teisinės pagalbos teikimo buvo priimti tik tuomet, kai jo nurodyti atvejai nebuvo įtvirtinti Aprašo 181 punkte. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Migracijos departamento pareigūnai laikėsi ir Aprašo 185 punkto reikalavimų, t. y., Pareiškėją Migracijos departamentas apie priimtus sprendimus informuodavo raštu, paaiškinant, jog jo prašymuose nurodomos situacijos, dėl kurių jam galimai reikalinga nemokama teisinė pagalba, nepatenka į Aprašo 181 punkte įtvirtintus atvejus (šios pažymos 6.7 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, kad Apraše įtvirtintas teisinis reglamentavimas detalizuoja ne tik Įstatyme nustatytą nemokamos teisinės pagalbos, bet ir vertėjo paslaugų teikimą. Pagal Aprašo 192 punktą, vertimo paslaugų teikėjas teikia vertimo paslaugas, gavęs Migracijos departamento pavedimą, jei yra reikalinga dalyvauti prieglobsčio prašytojo Apraše nustatytose apklausose, pokalbyje su užsieniečiu, kuriam panaikinamas prieglobstis, jeigu prašymą suteikti prieglobstį priėmusiai institucijai arba Migracijos departamentui Apraše nustatytoms funkcijoms atlikti būtinas vertėjo dalyvavimas, dalyvauti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjo susitikime su prieglobsčio prašytoju, jeigu valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjas teisinių paslaugų teikimo sutarties nustatyta tvarka pateikia Migracijos departamentui prašymą dėl vertėjo dalyvavimo užtikrinimo, dalyvauti supažindinant prieglobsčio prašytoją arba užsieniečių, kuriam panaikinamas prieglobstis, su Migracijos departamento Aprašo nustatyta tvarka priimtu sprendimu, jeigu supažindinant jį su tokiu sprendimu būtinas vertėjo dalyvavimas, atlikti dokumento, įskaitant prieglobsčio prašytojo arba užsieniečio, kuriam panaikinamas prieglobstis, Migracijos departamentui pateiktą dokumentą, susijusio su Aprašo nustatyta tvarka vykdomomis procedūromis, vertimą, atlikti informacijos, susijusios su prieglobsčio prašytojo sulaikymu, vertimą (šios pažymos 13 punktas).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad vertimo paslaugas per apklausą, kurios metu buvo nagrinėjamas Pareiškėjo prašymas dėl prieglobsčio suteikimo, jam buvo suteiktos (šios pažymos 6.8 punktas). Vėliau Pareiškėjas raštu kreipėsi į Migracijos departamentą prašydamas suteikti nemokamas vertėjo paslaugas Migracijos departamento atsakymams į jo kreipimuisis įvertinti, teisiniams dokumentams ir spaudos pranešimams rengti (šios pažymos 6.11 punktas). Migracijos departamentas atsisakė tenkinti šiuos prašymus argumentuodamas tuo, kad šios situacijos nepatenka į Aprašo 192 punkte įtvirtintus atvejus, kai prieglobsčio prašytojui yra užtikrinamas nemokamas vertėjo paslaugų teikimas (šios pažymos 6.8 punktas). Seimo kontrolierius vertina, kad Migracijos departamento pateikti atsakymai atitinka teisės aktų reikalavimus, nes teisės aktų nuostatos nenustato: 1. prieglobsčio prašytojo, šiuo atveju – Pareiškėjo, teisės į nemokamą vertėjo paslaugų teikimą, kai šios paslaugos yra reikalingos spaudos pranešimams rengti; 2. galimybės prieglobsčio prašytojui teikti nemokamas vertimo paslaugas teisiniuose procesuose, jei nėra valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjo prašymo, o nagrinėjamu atveju tokio pobūdžio prašymą teikė tik Pareiškėjas; 3. išimties iš Taisyklių 32 punkto, kuriame įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos institucijos, tarp jų, ir Migracijos departamentas, atsakymus į asmenų kreipimuisis pateikia valstybine, t. y., lietuvių, kalba; Atkreiptinas dėmesys, kad pageidaujamus dokumentus Pareiškėjas galėjo nesunkiai išsiversti pasinaudodamas šiuolaikinių informacinių technologijų siūlomomis galimybėmis.

Pažymėtina ir tai, kad Pareiškėjas buvo teisės aktų nustatyta tvarka informuotas apie Migracijos departamento sprendimus netenkinti jo prašymų dėl nemokamų vertimo paslaugų teikimo užtikrinimo, t. y., raštu ir paaiškinant tokio sprendimo priėmimo priežastis – Pareiškėjo situacijos, kuriose, jo manymu, jam turėtų būti užtikrintos nemokamos vertėjo paslaugos, nepatenka į Aprašo 192 punkte įtvirtintus atvejus.

26. Pareiškėjas teigia, kad pagal Įstatymą jis turi teisę kiekvieną mėnesį gauti pašalpą, tačiau atsakingos institucijos nesprendžia šio klausimo.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2020 m. kovo 5 d. Pareiškėjas įvairiais klausimais, tarp jų, ir dėl pašalpos skyrimo, raštu kreipėsi į Migracijos departamentą; 2020 m. balandžio 3 d. Migracijos departamentas raštu Nr. 10K-12931 atsakė į šį kreipimąsi (šios pažymos 4.4 punktas). Migracijos departamentas atsakyme Pareiškėjui nurodė jo situacijai taikytiną teisinį reglamentavimą, t. y., kad pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 9 punktas) Lietuvos Respublikos valstybės lėšos prieglobsčio prašytojo teisei kas mėnesį gauti pašalpą įgyvendinti naudojamos tiek, kiek prieglobsčio prašytojas jų negali įgyvendinti savo turimomis lėšomis, ir tiek, kiek jos neįgyvendinamos tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų humanitarinės pagalbos fondų, nevyriausybinių organizacijų lėšomis, nustatė prašymo nagrinėjimui reikšmingas aplinkybes, t. y., Pareiškėjo deklaruotos gautos pajamos (140 eurų) viršija prieglobsčio prašytojams skiriamos pašalpos dydį (12,50 eurų), kartu aiškindamas pirmiau nurodytas aplinkybes ir aktualias teisės aktų nuostatas priėmė sprendimą neskirti Pareiškėjui pašalpos. Pažymėtina, kad Migracijos departamento pareigūnai Pareiškėjui paaiškino, kad šiuo atveju pateiktas neigiamas atsakymas neužkerta jam kelio pakartotinai kreiptis dėl pašalpos skyrimo, jei jo finansinė padėtis pasikeistų. Tai, kas išdėstyta, leidžia daryti išvadą, kad Skundo teiginys, jog atsakingos institucijos nesprendžia pašalpos skyrimo klausimo, nebuvo patvirtintas, o Migracijos departamentas Pareiškėjui pateikė VAĮ reikalavimus atitinkantį atsakymą.

27. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, susijusius su sveikatos priežiūros, teisinės pagalbos ir vertėjo paslaugų prieinamumu, pašalpos skyrimu, yra nepagrįsta.

Dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, susijusius su teise dirbti ir užsieniečio registracijos pažymėjimu

28. Pareiškėjas teigia, kad kreipėsi į Migracijos departamentą prašydamas suteikti jam teisę dirbti, tačiau Pareiškėjo prašymas buvo atmestas.

Anot Migracijos departamento pareigūnų (šios pažymos 6.5 punktas), tam, kad prieglobsčio prašytojas įgytų teisę dirbti, turi būti įvykdytos kelios sąlygos, t. y., 1. turi praeiti 6 mėnesiai nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo; 2. per šį laikotarpį Migracijos departamentas turi būti nepriėmęs sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo (nesuteikimo); 3. turi egzistuoti teisinis pagrindas tokiai teisei įgyti. Tuo tarpu Pareiškėjas neatitiko dviejų iš šių sąlygų. 2019 m. lapkričio 28 d. buvo priimtas Migracijos departamento sprendimas dėl Pareiškėjo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje prašymo, t. y., Pareiškėjas neatitiko Migracijos departamento nurodytos antrosios sąlygos. Ši aplinkybė nulėmė tai, kad negalėjo atsirasti teisinis pagrindas (Migracijos departamento nurodyta trečioji sąlyga) Pareiškėjo teisei dirbti įgyti, nes teisė dirbti prieglobsčio prašytojams Įstatyme buvo įtvirtinta tik po pirmiau nurodyto sprendimo priėmimo – nuo 2020 m. sausio 1 d. Nepaisant to pareigūnai nurodo, kad Pareiškėjas turi teisę dirbti, tačiau nėra teisinio pagrindo šios informacijos nurodyti užsieniečio registracijos pažymėjime, ir tai jam buvo paaiškinta raštu.

Seimo kontrolierius kritiškai vertina tokią Migracijos departamento pareigūnų poziciją ir konstatuoja, kad Pareiškėjui pateiktas atsakymas yra netinkamas, nes: 1) 2019 m. lapkričio 28 d. Migracijos departamento priimtas sprendimas dėl Pareiškėjo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje prašymo yra ginčijamas teisme (šios pažymos 6.9 punktas); tai reiškia, kad šiuo metu nėra teisinio pagrindo teigti, kad Pareiškėjo atžvilgiu yra priimtas galutinis sprendimas, užkertantis kelią spręsti klausimą dėl jo, kaip prieglobsčio prašytojo, teisės dirbti įgijimo, ir kad Pareiškėjas neatitiko Migracijos departamento nurodytos antrosios sąlygos; 2) Migracijos departamento pareigūnai patvirtino, kad Pareiškėjo statusas yra nepakitęs, t. y., jis yra laikomas prieglobsčio prašytoju (šios pažymos 6.9 punktas); tai reiškia, kad, 2020 m. sausio 1 d. atsiradus teisiniui pagrindui prieglobsčio

prašytojams įgyti teisę dirbti, nuo šios datos galėjo ir turėjo būti sprendžiamas klausimas dėl tokios teisės Pareiškėjui suteikimo, t. y., nuo 2020 m. sausio 1 d. Pareiškėjas atitiko ir Migracijos departamento nurodytą trečiąją sąlygą; 3) Įstatymo 71 straipsnio 7 dalyje yra imperatyviai įtvirtinta, kad teisę dirbti įgijęs prieglobsčio prašytojas privalo turėti užsieniečio registracijos pažymėjimą, patvirtinantį jo teisę dirbti; Migracijos departamentas, gavęs prieglobsčio prašytojo prašymą ir nustatęs, kad prieglobsčio prašytojas įgijo teisę dirbti, tai nurodo prieglobsčio prašytojo užsieniečio registracijos pažymėjime; dėl šios priežasties Migracijos departamento išaiškinimas tiek Seimo kontrolieriui, tiek Pareiškėjui, kad pastarasis gali dirbti neturėdamas užsieniečio registracijos pažymėjimo su įrašu apie įgytą jo teisę dirbti, prieštarauja įtvirtintam teisiniam reglamentavimui.

29. Skunde ir jo papildymo raštuose nurodoma, kad neretai Lietuvos Respublikos fiziniai ir juridiniai asmenys Pareiškėjo pateikiamo užsieniečio registracijos pažymėjimo nelaiko asmens tapatybės dokumentu, todėl atsisako suteikti jo pageidaujamas paslaugas. Pareiškėjas pažymi, kad ypač daug problemų kasdieniame gyvenime jam kelia tai, kad Pareiškėjas negali naudotis Lietuvos Respublikoje veikiančių bankų paslaugomis.

Anot Migracijos departamento pareigūnų, Įstatymo 2 straipsnio 30 dalis nustato, kad užsieniečio registracijos pažymėjimas – dokumentas, kuriuo patvirtinama užsieniečio teisė likti Lietuvos Respublikos teritorijoje ir, jeigu Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka užsieniečio asmens tapatybė nustatyta, – šio užsieniečio asmens tapatybė. Kadangi Pareiškėjo asmens tapatybė yra nustatyta, Migracijos departamento nuomone, užsieniečio registracijos pažymėjimas patvirtina ir jo asmens tapatybę. Dėl šios priežasties Pareiškėjui neturėtų kilti problemų su Lietuvos Respublikos fiziniais ir juridiniais asmenimis dėl užsieniečio registracijos pažymėjimo, kaip galimai netinkamo jo asmens tapatybės dokumento. Ši informacija buvo nurodyta ir Pareiškėjui pateiktuose atsakymuose (šios pažymos 6.4 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, kad dauguma Pareiškėjo kreipimūsi, įskaitant ir kreipimusis dėl užsieniečio registracijos pažymėjimo, Migracijos departamente buvo gauti ir išnagrinėti po 2020 m. sausio 1 d. (šios pažymos 6.1, 6.2 punktai), t. y., jau įsigaliojus 2020 m. sausio 1 d. Įstatymo 2 straipsnio 30 punkto pakeitimams (šios pažymos 9 punktas), kuriuose tiesiogiai įtvirtinta, kad užsieniečio registracijos pažymėjimas patvirtina užsieniečio teisę likti Lietuvos Respublikos teritorijoje ir teisę dirbti (kai tokia teisė įgyjama), tačiau nepatvirtina asmens, šiuo atveju – Pareiškėjo, tapatybės. Dėl šios priežasties Migracijos departamento išaiškinimai Pareiškėjui, kad pagal teisės aktų nuostatas jo turimas užsieniečio registracijos pažymėjimas patvirtina jo tapatybę, yra nepagrįsti ir prieštarauja Įstatymo nuostatom.

Taip pat Migracijos departamento išdėstytą poziciją paneigia ir Seimo kontrolieriui pateikta Lietuvos banko kompetentinga nuomonė (šios pažymos 7 punktas). Pasak Lietuvos banko atsakingų asmenų, užsieniečio registracijos pažymėjimas galėtų būti laikomas asmens tapatybės dokumentu, jei tai būtų įtvirtinta teisės aktuose, tačiau šiuo metu tai nėra padaryta. Šie kompetentingo subjekto pastebėjimai leidžia Seimo kontrolieriui pagrįstai manyti, kad Lietuvos Respublikoje veikiantys bankai ir kitos finansinės įstaigos Pareiškėjo pateikiamo užsieniečio registracijos pažymėjimo nelaikytų asmens tapatybės dokumentu, o tai atimtų Pareiškėjo galimybes naudotis jų paslaugomis, t. y., atsidaryti banko sąskaitą, į kurią galėtų būti mokamas darbo užmokestis, įgyti banko kortelę, kuri buvo ir galimai dar bus itin reikalinga Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbto karantino metu, kai atsiskaitymai grynaisiais pinigais yra ribojami, gauti gyvenimui reikalingas pinigų perlaidas iš artimųjų, esančių užsienyje, ir t. t. Kartu tai, leidžia manyti, kad dėl užsieniečio registracijos pažymėjimo, kaip netinkamo asmens tapatybės dokumento, Pareiškėjas galėjo atsidurti nepalankioje padėtyje ir kitose svarbiose kasdienėse situacijose. Kaip kad nurodyta Skunde ir jo papildymo raštuose, Pareiškėjui galėjo būti atsisakyta parduoti jam reikalingus receptinius vaistus, sudaryti su juo darbo ar kitą sutartį, suteikti notaro paslaugas ir kt.

Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Skunde ir jo papildymo raštuose nurodytos aplinkybės, susijusios su užsieniečio registracijos pažymėjimu, kaip netinkamu asmens tapatybės dokumentu,

buvo patvirtintos.

30. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, susijusius su teise dirbti ir užsieniečio registracijos pažymėjimu, yra pagrįsta.

Seimo kontrolierius Migracijos departamento direktorei rekomenduoja:

30.1. iš naujo nagrinėti Pareiškėjo prašymą dėl teisės dirbti įgijimo ir įrašo, patvirtinančio šią jo teisę, nurodymo užsieniečio registracijos pažymėjime;

30.2. imtis priemonių, kad ateityje prašymai dėl prieglobsčio prašytojų teisės dirbti įgijimo būtų nagrinėjami atidžiai, įvertinant visas prašyme nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams teikiami atsakymai būtų išsamūs, pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) bei teisės aktų normomis;

30.3. apsvarstyti galimybę inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kurie nustatytų, kad užsieniečio registracijos pažymėjimas yra laikomas asmens tapatybės dokumentu;

30.4. imtis kitų priemonių, kurios užtikrintų prieglobsčio prašytojų, dėl objektyvių priežasčių negalinčių pateikti galiojančio asmens tapatybę patvirtinančio dokumento, teises gauti Lietuvos Respublikoje fizinių ir juridinių asmenų teikiamas paslaugas, kai tam yra reikalingas galiojantis asmens tapatybės dokumentas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

31. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundo dalį dėl Kauno AVPK Migracijos skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi atmesti.

32. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundo dalį dėl VRM pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi pripažinti pagrįsta.

33. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžiama X Skundo dalį dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, susijusius su sveikatos priežiūros, teisinės pagalbos ir vertėjo paslaugų prieinamumu, pašalpos skyrimu, atmesti.

34. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundo dalį dėl Pareiškėjo teisių pažeidimo dėl Migracijos departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, susijusius su teise dirbti ir užsieniečio registracijos pažymėjimu, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

35. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 17 punktais, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui rekomenduotina:

35.1. apsvarstyti galimybę inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kurie nustatytų procedūras, kaip užsieniečiui pasikeisti ilgalaikį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, kai dėl objektyvių priežasčių neįmanoma pateikti galiojančio kelionės dokumento;

35.2. imtis kitų priemonių, kurios užtikrintų užsieniečių, nuolat gyvenančių Lietuvoje ir ne dėl savo kaltės negalinčių pateikti galiojančio kelionės dokumento, galimybes teisėtai likti Lietuvos Respublikos teritorijoje;

35.3. imtis priemonių, kad ateityje asmenų kreipimaisi būtų nagrinėjami VAĮ ir Taisyklėse nustatyta tvarka, t. y., pareiškėjų prašymai būtų išnagrinėti ir dėl jų būtų priimti sprendimai per

20 darbo dienų nuo šių prašymų gavimo institucijoje dienos.

36. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 14, 17 punktais, Migracijos departamento direktorei Evelinai Gudzinskaitei rekomenduotina:

36.1. iš naujo nagrinėti Pareiškėjo prašymą dėl teisės dirbti įgijimo ir įrašo, patvirtinančio šią jo teisę, nurodymo užsieniečio registracijos pažymėjime;

36.2. imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų kreipimaisi, įskaitant ir prašymus dėl prieglobsčio prašytojų teisės dirbti įgijimo, būtų tiriami vadovaujantis gero viešojo administravimo principu (atidžiai, rūpestingai, imantis aktyvių veiksmų padėti pareiškėjams), o pareiškėjams teikiami atsakymai būtų išsamūs, pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) bei teisės aktų normomis;

36.3. apsvarstyti galimybę inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų nustatyta, kad užsieniečio registracijos pažymėjimas yra laikomas asmens tapatybės dokumentu;

36.4. imtis kitų priemonių, kurios užtikrintų prieglobsčio prašytojų, dėl objektyvių priežasčių negalinčių pateikti galiojančio asmens tapatybę patvirtinančio dokumento, teisės gauti Lietuvos Respublikoje fizinių ir juridinių asmenų teikiamas paslaugas, kai tam yra reikalingas galiojantis asmens tapatybės dokumentas.

37. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas